

BEREMÉNYI GÉZA
AZÓTA IS ÉLEK

összegyűjtött elbeszélések

ELŐHANG

1953. november 25-én, szerdán a konyhában ültem egy alacsony sámlin. Onnan minden nagy volt. Fiúgyermek létemre egy gumi tengerészbabát sípoltattam ütemesen, olykor a tengerézsapkáján gömbölyödő gumipompont rágcsáltam, így koptatva róla a piros festéket, továbbá kék szemébe bámultam, hüvelykujjam begyével a gumipipáját simogattam, amit a baba gumi jobb kezével a gumihasa előtt tartott, miközben a többi négy ujjam a gumitompomba mélyedt, és jóleső érzések töltöttek el. Mint később kiderült, az a baba angol gyártmány volt, még a koalíciós időkben vette nekem az apám anyja, amikor a születésemről értesült. Egyebet is vásárolt, annyira örvendezett a hírnek, de én a gumitengerésszel alakítottam ki a legbensőségesebb kapcsolatot az évek során.

A konyhában üldögélve mit sem tudtam a kötelező tervutasítások rendszeréről mint az extenzív iparfejlesztési politika átmenetileg szükségszerű kísérőjéről, és még arról is csak ködös gyerektudásom volt, hogy a Rákosi Mátyás körül tömörült vezető mag a törvénysértéseket ugyanúgy túlméretezte, mint a gazdaság fejlesztésének vagy a kulákság likvidálásának ütemét. Sőt

azzal sem voltam tisztában, hogy mindez egy Magyarország tulajdonnevű területen zajlik éppen. Én azt hittem, csak a konyhában ülök és játszom.

Mennyit tudtam arról a színhelyről azon kívül, hogy konyha? Az ismereteim meglehetősen belterjesek voltak. Az 1953. november 25-i állapotomig elvezető fejlődésem néhány éve alatt meghitt viszonyba kerültem a bútordarabokkal, környezetem tárgyaival. Kerültem a kemény sarkokat, kidudorodásokat, óvakodtam a forrótól és az élestől. Bolyhos anyagokból csomókat téptem ki, és kéjesen csiklandoztam velük a szemöldökömet. Lámpabúrát és szentképeket figyeltem borzongással, megkülönböztettem a bal kézre eső, nehéz kredenciókba zsúfolt szögek, csapok, csaptelepek, szerszámok és fémdarabok metsző szagát a jobb oldali, könnyedén sikló fiók evőeszközeinek buja mosogatólészagától, ami sejtelmekkel szorongatott, ha beszívtam, valami fényes ijesztővel szédített. A törékeny porcelánok felül helyezkedtek el, különböző méretű lábosok fölött.

Középpontban állt ez a konyha, belőle sugarak indultak sokfelé. Az egyik sugár mentén kijutottam az udvarra, csukott vagy nyitott ajtók között az udvarnak is a végébe, egy mindig megnyerő viselkedésű szomszédasszony konyhájáig, s ha ott leültem a küszöbre, kedveskedtek velem. Egy másik sugár mentén sosem haladhattam egymagam, csakis megbízott emberek kíséretében, s miután házak, kapuk, járművek, emberek maradtak el, és szemügyre vehettem egy plakátot,

melyen egy jól fejlett kéz egy rémülettől széttárt lábú, napszemüveges emberbe, aki nyilván kém, azaz Truman volt, annyira beleszúrta egy tollat, hogy csak úgy fröcskölt a tinta, majd onnan ellépkedve a legközelebbi sarkon megpillanthattam egy fekete szemüveges férfit, csavargatta a fejét, kezében újság, s a plakát alapján azonnal felismerhető kém mellett közömbösen haladt el kísérom, nem szóltunk egymáshoz, rémülten tartottuk a titkot, végül egy tornyos épületben elváltunk egymástól, kísérom leadott engem, s ott másfelől érkezett gyerekekkel étkezni, játszani, kvarcolnom kellett, óvónők felügyeltek rám, majd a megbízott személy ismét kézen fogott, és ugyanazon a vonalon a konyhába visszavitt. Hazafelé nem láttam a sötét szemüveget, üresen állt a rémületes utcasarok. Sugár vezetett a Micsurin térre villamossíneken át, kavicsok közé. A kavicsokon szűrős végű bottal, földig érő kabátban vékony férfi lépegetett, a bot végére faleveleket, lapos csikket, vonaljegyvet tűzött. Olyan akartam lenni. Egyetlenegyszer végigjárt, halványuló sugárvonalak is voltak. Az egyik által nagy embertömegbe jutottam épp akkori vezetőmmel, a hízelgős szomszédasszony pilóta fiával, aki a vállára ültetett a zászlós kavargásban, és egyenruhás társaival és az eltérő színű egyedekből álló sokasággal együtt énekelt alattam. Akkora zászlóik voltak, hogy az égig értek. Kérdésemre egy időponttal felelt a pilóta.

– Mi ez?

– Május elseje.

1953. november 25-én, szerdán nem csak én tartózkodtam a konyhában. Az asztalnál apám apja ült, az asztalon rádió szólt, belőle Szepesi György hadart kiabálva. Apám apja egy nagy csészének támasztott tükrében szemlélte a saját szappanhabos arcát, egyik kezével átnyúlt a saját feje fölött, a másik kezében fényes borotvakést tartott. Az arcára illesztette. A habot csíkokban tüntette el a bőréről. Időnként egy napilap szélével lehúzta a habot a pengéről, hogy az megint csillogjon nekem. Kicsi habkúpokat csinált oda. Érdekes látványt nyújtott, a fejét ide-oda döntötte, az állát felszegte, nyelvhegygel feszítette ki az arcán a húst, a szája csúszkált, csücsörített, vagy becsúszott a két fogsora közé, mint később a ravatalán. Körben, a *Szabad Nép* peremén egyre szaporodtak a habkupacok.

Gumilabdával a kézben bámultam az előadást, de élvezetemet egyre többször zavarta meg Szepesi hangja. Hidegkutiról kiabált a készülékben állva, és az angol kapuról, magyar kapuról. Gyakran közölte, hogy hányadik percben történik az, ami történik, labdáról beszélt, és ismeretlen szavakat kevert a közvetítésbe. Nem értettem az izgalmát, ami a konyhát baljóslatú jelekkel töltötte meg, és apám apját is magával ragadta. A penge meg-megtorpant a levegőben. A habkúpok nem sokasodtak, és az utolsó olyan messze volt az elsőtől, hogy nem remélhettem a kör bezárulását az újság peremén. Pedig nagyon vártam.

A közvetítés szerint labda ívelődött, a magyarok lőhettek. Átadásból gól született. Tömeg zúgott a készülékben. A gólt apám apja is maga elé mondta, azután az arcára illesztette a pengét, de a szeme megint csak a rádióra nézett, nem a tükörbe.

– Mi ez? – kérdeztem.

– Az angol–magyar meccs – felelt apám apja, arcán a mozdulatlan pengével.

– Mi az, hogy angol?

– Angol az, aki Angliában lakik. Anglia egy ország. Akik a területén élnek, angolok. Mi magyarok vagyunk, Magyarországon lakunk.

– Anglia messze van? – kérdeztem Magyarországon, a konyhában.

– Messze. Köztünk és Anglia között van Ausztria, Svájc, Németország, Franciaország és a határ.

Szepesi a végső izgalom határán azt kiáltotta, hogy Anglia gólt lőtt.

– Ausztriában mi van? – kérdeztem, hogy tisztában lássak.

Apám apja a tapasztalatai alapján válaszolt nekem, mivel katonaként keresztülutazott már Ausztrián, amikor összeomlott az olasz front az első világháborúban.

– Ausztriában nagy hegyek vannak, rajtuk sok fenyőfa.

– Franciaországban?

– Ott Párizs van és franciák.

A beszélgetés közben Ausztria sötétzöld foltként jelent meg előttem, Franciaország sárga lett, Németország kék, Svájc habfehér. A továbbiakban Szepesire támaszkodtam, láttam, jobb, ha nem zaklatom apám apját. Anglia gólt lőtt. Az esemény a következőképpen zajlott le. Anglia egy nagy kapu volt, a rádióból is hallható tömeg zajongott benne. Zászlók voltak, mögöttük tágas angol világítóudvar. A tömegből felszállt a labda, elindult felénk, ívelődött, átrepült egy sárga, egy kék, egy habfehér, majd egy zöld terület felett, aztán egy fekete vonalon, a határon.

– Mellé! – kiáltotta a rádióból Szepesi, aki bizonytalan helyen állt. Egyrészt magában a készülékben, vagyis a mi konyhánkban, másfelől a magyar kapuban, mely tágas és üres volt. Szepesi kicsi pont benne. A mi kapukat nem mertem benépesíteni az ismerős magyarokkal, családom tagjaival, a szomszédokkal, a pilótával és a csősszel a Micsurin térről, ők csak láthatatlan rokonszenyűkkel voltak jelen, mint apám apja, aki az asztalnál ült teljes terjedelmében, arcára száradó habbal. A magyar kapuban csak Szepesi állt, a kapuba beröppent a labda. Az angolok gólt lőttek tehát. Ezután ismét visszafelé ívelődött a labda, meg-megállt az országok fölött, forgott, és gól. Belerepült az angol kapuba, a feketén nyüzsgő tömeg fölé.

Tőlük repült mifelénk. Mellé!

Hatszor találtunk mi az ő kapujukba, háromszor ők a miénkbe.

MAGVETŐ
KÖNYVKIADÓ ÉS KERESKEDELMI KFT.
www.magveto.hu
www.facebook.com/magveto
magveto.kiado@lira.hu
Felelős kiadó Dávid Anna

Készült a Szekszárdi Nyomda Kft.-ben, 2021-ben
Felelős vezető Vadász Katalin igazgató

Felelős szerkesztő Szegő János
Kézirat-előkészítő Hradeczky Moni
Korrektor Tomka Eszter
A kötetet Pintér József tervezte
Műszaki vezető Takács Klári
Kiadványszám 9026
Minion betűtípusból szedve
ISBN 978 963 14 3866 6